

5. lekce

Tématický plán:

Teorie - Názvosloví cvičení prostných.

Praxe - Rozvoj pohyblivosti a síly nohou.

Doporučená literatura

NÁZVOSLOVÍ CVIČENÍ PROSTNÝCH

Pro odbornost tělovýchovné praxe je nezbytné používat správné názvosloví pohybových činností. Ve cvičebních jednotkách urychlí práci a zajistí snadnější komunikaci s cvičenci. Přes zdánlivou složitost je naše názvosloví jedno z nejjednodušších na světě. Pro tělovýchovnou praxi je důležité užívat tělovýchovné názvosloví v přiměřené míře.

Jednoduchost názvosloví tělesných cvičení je jednak v opakujících se pravidlech, stejných termínech, odvozených názvech pohybů od názvů částí těla, jednak v tom, že základní polohy a směry se nepopisují (př. leh na zádech - pouze leh, chůze vpřed - jen chůze).

Poloha je popisována vzhledem k vnějšímu prostředí, tj. k základně, k náradí, k druhému cvičenci atd.).

Pro setrvání v poloze používáme výraz **výdrž**. Pro určení tempa průběhu pohybu používáme termínů **rychle - zvolna**.

Pohyb se v názvosloví vyjadřuje:

- slovesy (přednožit, zapažit),
- dějovými podstatnými jmény (výskok, výmyk),
- jmennými větami (vzpor dřepmo - přešvihem skrčmo, vzpor ležmo vzadu).

Polohy celého těla označujeme podstatnými jmény stoj, podřep, dřep, klek, sed, leh. Nejdříve popisujeme polohy nebo pohyby celého těla.

Postoje a pohyby do postojů

Postoje jsou polohy celého těla, při nichž tělo spočívá na základně chodidly nebo jejich částmi.

Stoje

Polohy chodidel ve stojích:

- **stoj spatný** - paty se dotýkají, vzdálenost mezi špičkami je na šíři paty,
- **stoj spojný** - chodidla se dotýkají,
- **stoj rozpatný** - špičky se dotýkají, vzdálenost mezi patami je na šířku paty,
- **stoj měrný** (pravá před levou) - chodidla jsou za sebou a špička se dotýká paty.

Stoj (obounož nebo jednoož), podle postavení segmentů nohou můžeme použít výraz: výpon, podřep, dřep

Dále stoje dělíme na:

- **Stoje kročné** (stoj rozkročný, podřep rozkročný levou vpřed apod.),
- **Stoje nožné** (stoj únožný levou, dřep přednožný apod.).

Kleky

Kleky jsou polohy celého těla, při nichž se tělo opírá o základnu koleny a jinými částmi nohou.

Sedy

Sedy jsou polohy celého těla, při nichž spočívá tělo na základně hýžděmi nebo hýždí a zpravidla i nohama nebo jejich částmi.

Lehy

Lehy jsou polohy celého těla, při nichž tělo spočívá na základně celou plochou trupu nebo její větší částí.

Podpory

Podpory jsou pohyby celého těla, při nichž se opíráme o základnu jen pažemi (**podpory prosté**), nebo pažemi a jinou částí těla (**podpory smíšené**).

Chůze

je střídání kroků levou a pravou nohou, jedno chodidlo se vždy dotýká základny.

Chůze přísunná - opakování výkroku jednou nohou a přísunu druhé nohy.

Chůze přeměnná - pravidelné střídání výkroku, přísunu a výkroku.

Chůze poskočná - opakování výkroku a poskoku na jedné noze a potom na druhé s doprovodným pohybem druhé nohy.

Poskoky

Jde o pohyby celého těla, při nichž se odrazem nohou tělo dočasně oddálí od základny.

Poskoky:

- jednonož,
- snožné,
- rozkročné.

Poskoky:

- na místě,
- vpřed,
- vzad,
- vpravo – vlevo.

Běhy

V názvosloví označujeme běh názvem klus. Podle klusových skoků rozlišujeme:

Klus (normální) - pravidelné střídání skoků pravou a levou.

Klus přísunný (cval) - pravidelné střídání skoku jednou nohou a přísunu druhou nohou.

Klus přeměnný - pravidelné střídání skoku, přinožení a skoku.

Klus poskočný - opakování skoku a poskoku na jedné noze, potom na druhé noze s doprovodným pohybem druhé nohy.

Obraty

Obraty jsou otáčivé pohyby celého těla kolem podélné osy, prováděné vpravo nebo vlevo. Podle úhlové míry rozeznáváme:

- celý obrat   180 stupňů,
- půlobrat   90 stupňů,
- dvojný obrat   360 stupňů.

Pohyby a polohy paží

Pohyby a polohy částí těla jsou samostatné pohyby a polohy paží, nohou, trupu a hlavy, které podstatně nemění celkovou polohu těla. Při popisu se nejdříve uvádí poloha nebo pohyb těla a teprve potom pohyb nebo poloha paží, nohou, trupu, hlavy. Poloha částí těla se určuje ve vztahu k tělu a ne ve vztahu k základně. Chceme-li vyjádřit polohu nebo pohyb jedné paže, musíme v popisu uvést pravou nebo levou. Jestliže paže vykonávají nestejný pohyb musíme popsat každou paži zvlášť.

Pohyby paží napjatých (při pohybu je předloktí a záloktí v přímce), např.:

- předpažit,
- zapažit,
- předpažit vzhůru,
- vzpažit vzad,
- předpažit dolů,
- upažit,
- vzpažit,
- vzpažit zevnitř,
- upažit poníž,
- připážit.

Pohyby krčeniím

- skrčit   úhel je menší než 90 stupňů,
- pokrčit   úhel je 90 stupňů a větší.

Základní možnosti: připážno - vzpažno – upažno – připážno - zapažno

Polohy a pohyby nohou

Názvosloví poloh a pohybů nohou je obdobné jako u paží.

Polohy a pohyby nohou napjatých, např.:

- přednožit,

- zanožit,
- přednožit vzhůru,
- přednožit dolů,
- unožit,
- přinožit,
- unožit vzhůru,
- unožit dolů.

Pohyby nohou krčením

- skrčit   úhel je menší než 90 stupňů,
- pokrčit   úhel je 90 stupňů a větší.

Polohy a pohyby trupu

Klony jsou pohyby, při nichž se trup odklání od délkové osy těla. Základem popisu je určení směru využitím předpon: **předklon**, **záklon**, **úklon** (vpravo, vlevo)

Klony trupem

- míra klonu -   mírný
                                  hluboký
- tvar páteře -   ohnutý
                                  prohnutý

Točení trupem

- otočit trup - úhel asi 90 stupňů,
- pootočit trup - menší rozsah pohybu,
- kroužení trupem - oblouk do 359 stupňů
                                  kruh(y) 360 stupňů a více

Polohy a pohyby hlavy

Jde o polohy a pohyby malého rozsahu, které jsou svým charakteru podobné pohybům a polohám trupu, proto i způsob popisu je obdobný.

předklon hlavy

záklon hlavy

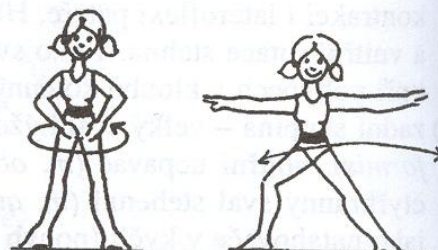
úklon hlavy

otočit hlavu

PŘÍKLAD CVIČENÍ – POHYBLIVOST A SÍLA NOHOU

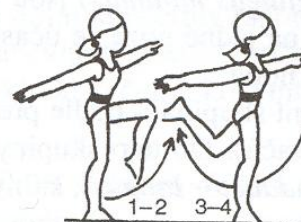
1. Stoj rozkročný – ruce v bok:
  - a) kroužení pánví vlevo a vpravo (obr. 1a)
  - b) čelné kroužení nahoru, dolů

Obr. 1a

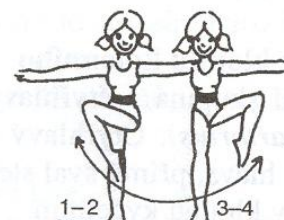
Obr. 2

2. Stoj rozkročný – upažit:
  - a) přenos váhy vlevo a vpravo do podřepu únožného (obr. 2)
  - b) totéž s úklonem k napjaté noze

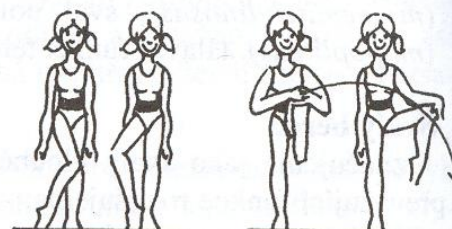
Obr. 3a

3. Stoj – upažit:
  - a) 1–2 skrčit přednožmo, 3–4 uvolněně spustit a nechat vykývnout do zanožení (obr. 3a)
  - b) totéž ze skrčení přednožmo dovnitř – vykývnutím unožit (obr. 3b)

Obr. 3b

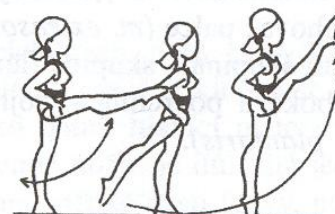
4. Stoj přednožný pokrčmo – paže volně podél těla:
  - a) opakovaně vtáčet a vytáčet nohu oporem o špičku (obr. 4a)
  - b) vtáčení na vytáčení nohy oporem o patu
  - c) kroužení celé nohy s lehkým oporem o špičku

Obr. 4a

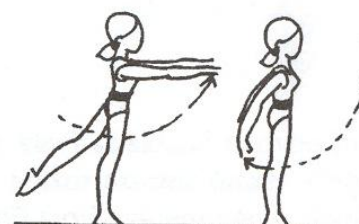
Obr. 5

5. Stoj – skrčit přednožmo povýš, uchopit za koleno:
  - 1–4 přitáhnout koleno k tělu, 5–8 přes skrčení únožmo, pustit koleno a přinožit (obr. 5)

Obr. 6

6. Stoj – ruce v bok: 1–2 švihem přednožit a zanožit, 3–4 výpon a přednožit povýš, přinožit (obr. 6)

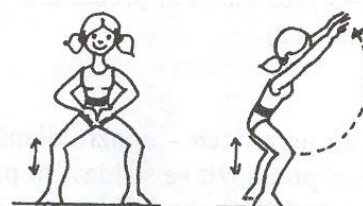

Obr. 8

7. Stoj – ruce v bok:
  - a) 1–2 skrčit přednožmo povýš a přinožit, 3–4 přednožit vzhůru a přinožit
  - b) totéž s poskokem (kankán)

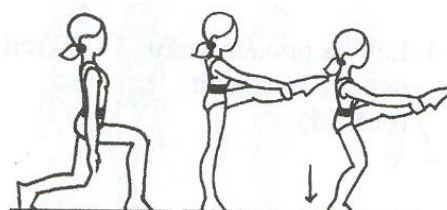
8. Stoj – zapažit: 1 zanožit – obloukem předpažit, 2 přinožit, obloukem zapažit, 3–4 totéž levou (obr. 8)

21. Široký stoj rozkročný, chodidla zevnitř – ruce v bok: pomalý podřep (dřep), výdrž a zpět (obr. 21)
22. Úzký stoj rozkročný – připažit: podřep – předpažením vzpažit a zpět (obr. 22)
23. Stoj spojný – připažit:
  - a) výpad vpřed (obr. 23a)
  - b) výpad vzad
  - c) výpad stranou
24. Stoj spojný: 1 přednožit pravou – uchopit ji levou rukou za kotník, 2 podřep na levé, 3 stoj na levé, 4 přinožit pravou, totéž opačně (obr. 24)
25. Stoj spojný: pádem vzad kolébka do lehu vnesmo a pádem vpřed vztyk (obr. 25)
26. Stoj spojný, přednožit levou: pádem vzad kolébka do lehu vnesmo a pádem vpřed vztyk na pravé
27. Široký stoj rozkročný – upažit: 1–2 podřep únožný levou – mírný předklon, obě ruce se dotknou pravého kotníku nohy, 3–4 široký stoj rozkročný – upažit, 5–6 podřep únožný pravou – mírný předklon, ruce se dotknou levého kotníku a zpět (obr. 27)

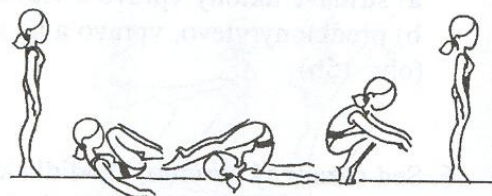
Obr. 21

Obr. 22

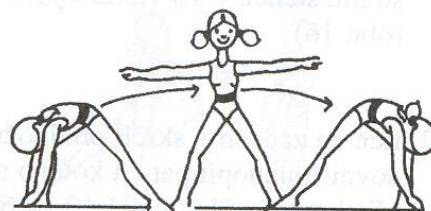

Obr. 23a

Obr. 24

Obr. 25

Obr. 27

Doporučená literatura

- APPELT, K., HORÁKOVÁ, D., NOVOTNÝ, L.: *Názvosloví pro cvičitele*. Praha. Olympia, 1989.
- APPELT, K., LIBRA, M., STEJSKALOVÁ, I.: *Základy názvosloví tělesných cvičení*. Praha. ATVS Palestra, 2004.
- CZICHOSCHEWSKI, H. a kol.: *Perfektní bodystiling*. Praha. Grada, 2006, ISBN 80-247-1335-7.
- SKOPOVÁ, M., ZÍTKO, M.: *Základní gymnastika*. Praha. Karolinum, 2005, ISBN 80-246-0973-8.
- ZÍTKO, M. a kol.: *Všeobecná gymnastika*. Praha. ČASPV, 2004, ISBN 80-86586-08-1.